เรื่องบทดอกสร้อยสุภาษิต

กรมศึกษาธิการ

เรื่องบทดอกสร้อยสุภาษิต

กรมศึกษาธิการ

สารบัญ

คำปรารภ.....5

บทนำ.....8

แมวเหมียว.....8

ตั้งไข่ล้มต้มไข่กิน.....9

นกขมิ้นเหลืองอ่อน.....10

จิงโจ้โล้สำเภา.....11

ซักส้าวมะนาวโตงเตง.....12

ตุ๊ดตู่อยู่ในรูกระบอก.....12

นกกิ้งโครงเข้าโพรงนกเอี้ยง.....13

เรือเล่นสามเส้นสิบห้าวา.....14

นกเอี้ยงเลี้ยงควายเฒ่า.....16

ไก่แจ้.....18

จ้ำจี้มะเขือเปราะ.....19

กาเอ๋ยกา.....21

แมงมุมขยุ้มหลังคา.....21

กะเกยเลยละ.....22

มดแดง.....23

ตุ๊กแกตัวพร้อย.....24

กระต่ายติดแร้ว.....25

โพงพางปลาเข้าลอด.....25

เจ้าการะเกด.....26

โมเยไปทะเลเมาคลื่น 27
เท้งเต้งเรือลอย 28
นกเขาขันแต่เช้าจนเที่ยง 29
จันทร์เจ้าขอข้าวขอแกง 30
ช้างช้างตัดเต่าร้าง 31
จุ๊บแจงแม่ยายร้องเรียก 31
ดุเหว่าไข่ให้แม่กาฟัก 32
นกกระจาบหัวเหลือง 33
หนูหนูมาแต่รู 34
โอ้ละเห่โอ้ละหึก 35
ลิงลมมาอมข้าวพอง 37
อิ่มก่อนดูโขนดูหนัง 39
ซุ่มซุ่มมรดี 39
เด็กเอ๋ยพายนายเอ๋ยโยก 40

คำปรารภ

คำอธิบายเรื่องบทดอกสร้อยสุภาษิตนี้ แสดงประวัติบทดอกสร้อยสุภาษิตที่เป็นแบบเรียนภาษาไทยในหนังสืออ่านกวีนิพนธ์ของกระทรวงธรรมการ เป็นเครื่องประกอบการศึกษาประการหนึ่ง และกวีที่แต่งบทนั้น ๆ คือท่านผู้ใด ก็นับว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญของหนังสือ เพราะวรรณคดีของเรา มักไม่ค่อยปรากฏส่วนสำคัญอย่างนี้ เช่นเรื่องพระลอลิลิต ที่ยังไม่ทราบว่าของใครแน่ เป็นการน่าเสียดายอยู่มาก แม้ว่าบทดอกสร้อยสุภาษิตเป็นหนังสือใหม่ ท่านกวีก็เป็นคนรุ่นหลัง พอรู้จักกันอยู่ว่าใครเป็นใคร ถึงกระนั้น นามบางท่านคนปัจจุบันชั้นเราก็ออกจะเดา ๆ กันบ้างแล้ว หากช้านานออกไป อาจไม่รู้จักเลยก็ได้ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะมีประวัติแห่งท่านเจ้าของนามเหล่านั้น พอช่วยให้สืบสาวราวเรื่องได้บ้าง เป็นการส่งเสริมชื่อเสียงท่านให้ปรากฏอยู่ชั่วฟ้าดิน

กรมศึกษาธิการ เห็นว่าหนังสือนี้มีประโยชน์แก่การศึกษา จึงขออนุญาตกรมศิลปากรพิมพ์ขึ้นแจกเป็นที่ระลึกแก่ท่านผู้มีศรัทธาไปอนุโมทนาพระกฐิน ที่กรมศึกษาธิการได้รับพระราชทานทอดที่วัดดุสิตาราม (วัดเสาประโคน) ด้วยความพร้อมเพรียงกัน.

วันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๔๘๐
กรมศึกษาธิการ

❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀❀

อธิบายเรื่องบทดอกสร้อยสุภาษิต
เหตุที่จะแต่ง

ในรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ.๒๔๓๑ (ร.ศ.๑๐๗) สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าหญิงนภาจร จำรัสศรี สิ้นพระชนม์ พระอัครชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ (คือพระวิมาลาเธอในรัชกาลที่ ๗) องค์พระชนนี ใคร่จะทรงสร้างโรงเลี้ยงเด็กอนาถา เป็นอนุสรณ์อุทิศพระกุศลประทานพระธิดาพระองค์นั้น จึงกราบบังคมทูลพระประสงค์ แด่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงมีพระราชดำรัสขอแรงเป็นส่วนพระองค์แก่สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมื่อยังเป็นกรมหมื่นและเป็นอธิบดีกรมศึกษาธิการ ให้ทรงจัดตั้งโรงเลี้ยงเด็กนั้นตามพระประสงค์ของพระอัครชายาเธอ ใช้เงินของพระอัครชายาเธอซื้อที่และก่อสร้าง ตลอดจนค่าใช้จ่ายอย่างอื่นทุกอย่าง หาได้ใช้เงินหลวงไม่ พระราชทานนามว่า “โรงเลี้ยงเด็กของพระอัครชายาเธอ” ไม่นับว่าขึ้นต่อกรมศึกษาธิการมาแต่เดิม เมื่อการก่อสร้างโรงเลี้ยงเด็กใกล้สำเร็จ สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงปรารภว่าควรจะมีบทกลอนสำหรับเด็กในโรงเลี้ยงเด็กร้องเล่น จึงตรัสชวนพวกกวีที่อยู่ในกรมศึกษาธิการในเวลานั้นเป็นพื้น ให้ช่วยกันแต่งบทดอกสร้อยสุภาษิต เลือกเอาคำกล่อมเด็ก หรือที่เด็กชอบร้องกันเล่นในพื้นเมืองมาเป็นกระทู้ความ จึงเกิดบทดอกสร้อยสุภาษิตขึ้นด้วยประการฉะนี้ แต่เมื่อแต่งบทแล้วยังจะต้องหาเพลงสำหรับขับร้องให้เหมาะกับบท สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ จึงเสด็จไปปรึกษาเจ้าพระยาเทเวศรวงศวิวัฒน์ (ม.ร.ว. หลานกุญชร) เจ้าพระยาเทเวศรวงศวิวัฒน์มีความยินดีรับจะช่วยเลือกเพลงต่าง ๆ ปรับให้เข้ากับบท และจะซ้อมพวกมโหรีผู้หญิงของท่าน ให้มาขับร้องในวันทำพิธีเปิดโรงเลี้ยงเด็ก ฝ่ายสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ก็ตรัสสั่งให้พิมพ์บทเป็นสมุดเล่มเล็ก ๆ ไว้ขายเพื่อประโยชน์ของโรงเลี้ยงเด็กด้วย เมื่อถึงวันฤกษ์ สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเสด็จไปทรงทำพิธีเปิดโรงเลี้ยงเด็ก มีการสโมสรพระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการทั้งฝ่ายหน้าฝ่ายในไปช่วยงานเป็นอันมาก พอถึงเวลาเลี้ยง พวกมโหรีของเจ้าพระยาเทเวศร์ฯ ก็ร้องบทดอกสร้อยสุภาษิตในมหาสมาคมนั้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๔๓๓ (ร.ศ.๑๐๙)

นามผู้แต่งบทดอกสร้อยสุภาษิต

๑. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศเธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงนิพนธ์เมื่อยังเป็นกรมหมื่นและเป็นอธิบดีกรมศึกษาธิการ
๒. พระราชวรวงศเธอ พระองค์เจ้าสุทัศนนิภาธร ในกรมพระราชวังบวรวิชัยชาญ เมื่อแต่งเพิ่งเสร็จการศึกษาในโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ เริ่มรับราชการในกรมศึกษาธิการ ต่อมาเป็นผู้ช่วยปลัดทูลฉลองกระทรวงคมนาคม
๓. หม่อมเจ้า ประภากร มาลากุล เป็นรองอธิบดี ต่อมาเป็นอธิบดีกรมศึกษาธิการ
๔. เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว. เปีย มาลากุล) เมื่ออยู่กรมศึกษาธิการเป็นหลวงไพศาลศิลปะสารท
๕. พระยาพินิจสารา (ทิม บุณยรัตพันธุ์) เมื่อแต่งเป็นหลวงวินิจวิทยาการ กรมศึกษาธิการ ต่อมาย้ายไปอยู่กระทรวงมหาดไทย เป็นพระแล้วเลื่อนเป็นพระยาพินิจสารา
๖. หลวงมลโยธานุโยค (นก) เลื่อนเป็นหลวงภักดีอาษา แล้วเป็นพระยาอมรสินธพ ในกรมม้า
๗. หลวงประสิทธิอักษรสาร (เทศ) เปรียญ ๔ ประโยค วัดมกุฏกษัตริย์ และเป็นพระครูปลัดองค์แรกของสมเด็จพระมหาสมณะเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เมื่อดำรงพระยศเป็นกรมหมื่น
๘. หลวงประชุมบรรณสาร (พิณ เดชะคุปต์) เมื่อแต่งเป็นขุนวรพจน์พิจิตร ในกรมศึกษาธิการ ต่อมาเป็นหลวงประชุมบรรณสาร
๙. นายทัดเปรียญ ๕ ประโยค วัดจักรวรรดิราชาวาส รับราชการในกรมศึกษาธิการ
๑๐.นาย (นก) แก้ว วสันตสิงห รับราชการในกรมศึกษาธิการ

บทนำ
ดอกสร้อย

"บทเอ๋ยบทดอกสร้อย ใช่แต่งให้เด็กน้อยเจ้าสรวลเส
จงร้องเล่นเป็นเวลาผ่อนฮาเฮ แทนลำลำยี่เกที่จำมา
อันยี่เกลามกตลกเล่น รำเต้นสิ้นอายขายหน้า
ไม่ควรจะจดจำเป็นตำรา มันจะพาเสียคนป่นปี้เอย"

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ทรงนิพนธ์
ร้องลำฝรั่งรำเท้า

❀❀❀❀❀❀❀❀

บทเดิมที่เอามาแต่งเป็นบทดอกสร้อยสุภาษิต

แมวเหมียว
บทเดิมว่า

"แมวเอ๋ยแมวเหมียว แยกเขี้ยวยิงฟัน เสือปลาหน้าสั้น ลงมากัดมันเสียเถิดวา ลูกข้าหลับแล้วหนา พวกเสือปลาจงกลับไป ขวัญข้าวแม่สายใจ แม่จะไกวให้เจ้านอน" (จังหวัดสระบุรี)

"แมวเอ๋ยแมวเหมียว แยกเขี้ยวยิงฟัน เสือปลาหน้าสั้นเอย มากัดกันกับแมวเอยเหมียว โอ้เจ้าหนูหริ่งเอย กรรมของเจ้าล่ะหนา พบแมวไม่หลบหนีหน้า เอยชีวาจะวางวาย เสือโคร่งพบเนื้อมั่นหมายเอย จะกัดให้ตายใจร้ายเหลือดี นกเค้าเจอะกาอัปรีย์เอย กาก็บินเข้าตี ฝ่ายนกมิสู้ก็บินหนีไป หมีพบพบไม้ตะคร้อ ท้อใจเอย มิได้เข้าใกล้ วิ่งไปแต่ลำพังตนเดียว งูเห่าพบพังพอนดันเดี่ยวเอย กัดกันกลมเกลียวจนตะวันเย็น ผูกอาฆาตพยาบาทเป็นเวรเอยแต่ชาติใดมา" (จังหวัดสระบุรี)

"แมวเหมียวแยกเขี้ยวยิงฟัง เสือปลาหน้าสั้น กัดกันกับแมวเหมียว"
(จังหวัดพระนคร)

“เจ้าแมวเหมียวเอย แยกเขี้ยวยิงฟัน เสือปลาหน้าสั้น กัดคนเสียเถิด คนนอนไม่ได้ ลากไส้ออกมา กินเล่นเป็นภักษา เจ้าเสือปลาหน้าสั้นเอย” (จังหวัดกระบินทร์)

“แมวเอ๋ยแมวเหมียว แยกเขี้ยวยิงฟัน เสือปลาหน้าสั้น มากัดกันเถิดวา” (จังหวัดลพบุรี)

ดอกสร้อย

“แมวเอ๋ยแมวเหมียว	รูปร่างประเปรียวเป็นนักหนา
ร้องเรียกเหมียว ๆ เดี๋ยวก็มา	เคล้าแข้งเคล้าขาน่าเอ็นดู
รู้จักเอารักเข้าต่อตั้ง	ค่ำ ๆ ซ้ำนั่งระวังหนู
ควรนับว่ามันกตัญญู	พอดูอย่างไว้ใส่ใจ เอย”

นายทัด เปรียญ แต่ง

ร้องลำแขกบรเทศ

❀❀❀❀❀❀❀❀

ตั้งไข่ล้มต้มไข่กิน

บทเดิมว่า

“ตั้งไข่ล้มต้มไข่กิน ไข่ตกดินใครอย่ากินไข่เน้อ” (จังหวัดพระนคร)

“ตั้งไข่ล้ม ต้มไข่กิน ไข่ตกดิน ช่วยกันกินไข่โว้ย” (จังหวัดจันทบุรี)

“ตั้งไข่ล้ม ต้มไข่หงส์ ยืนให้ตรง หงส์ทองลงเอย” (จังหวัดนครนายก)

ดอกสร้อย

“ตั้งเอ๋ยตั้งไข่	จะตั้งไยไข่กลมก็ล้มสิ้น
ถึงว่าไข่ล้มจะต้มกิน	ถ้าตกดินเสียก็อดหมดฝีมือ
ตั้งใจเรานี้จะดีกว่า	อุตส่าห์อ่านเขียนเรียนหนังสือ
ทั้งวิชาสารพัดเพียรหัดปรือ	อย่าดึงดื้อตั้งไข่ร่ำไรเอย”

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ทรงนิพนธ์

ร้องลำลมพัดชายเขา

❀❀❀❀❀❀❀❀

นกขมิ้นเหลืองอ่อน

บทเดิมว่า

“นกขมิ้นเหลืองอ่อน ค่ำแล้วจะนอนที่ไหน นอนไหนนอนได้ สุมทุมพุ่มไม้ก็เคยนอน” (จังหวัดพระนคร)

“นกขมิ้นเหลืองอ่อนเอย ค่ำแล้วจะนอนที่ไหน นอนไหนก็นอนได้ สุมทุมพุ่มไม้เจ้าเคยนอน ลมพระพายพัดมาอ่อน ๆ นกขมิ้นเหลืองอ่อนเจ้าจะนอนที่ไหน นอนเดียวเปลี่ยวอก ให้วิตกถึงคู่เรียง เอย” (จังหวัดปทุมธานี)

“เจ้านกขมิ้นเหลืองอ่อนเอย ร่อนกินลูกจันทน์ กินแล้วจะผายผัน นวลจันทร์เจ้าคนเดียวเอย” (จังหวัดพิจิตร)

“นกเอ๋ยนกขมิ้นเหลืองอ่อนเอย ค่ำแล้วจะไปนอนไหน จะถือว่านอนได้เอยตามป่าไม้คงคา บ้านเรือนเจ้ามิมาเอย เที่ยวเล่นชะล่าอยู่แต่คนเดียว สักหน่อยจะไปประสพพบงูเขียวเอย เลี้ยวกัดเอาเนื้อเย็น จะเป็นโรคาเจ้าเอ๋ยบุญปลูกเอย ลูกรักของแม่นี้นา เจ้าอย่าไปเที่ยวชะล่าซุกซน แม่นี้อุตส่าห์รักษาเจ้าคิ้วกลมเอย หวังชมแต่เจ้าคนเดียวนะลูกอา แม่เจ้าไปเที่ยวเตร็ดเตร่จากเคหาเอย แม่นี้เป็นห่วงใย ยามแม่ร้องลูกรักจงจักมาไว ๆ เอย อย่าให้แม่ต้องไปตาม คนงามของมารดาเอย” (จังหวัดสระบุรี)

“โอ้เจ้านกขมิ้นเหลืองอ่อน เจ้าเที่ยวบินร่อนตามเวหา โผนผกไปมา เจ้าปักษาเล่นลมบน เจ้าช่างบินร่อนระเหระหนเอย เจ้าบินอยู่บนนภา เจ้าเหนื่อยอ่อนแล้วร่อนลงยังพื้นสุธา มาจับต้นพฤกษาไทรทอง หมายใจจะพักความเมื่อยของเจ้าปักษินเอย” (จังหวัดสระบุรี)

ดอกสร้อย

“ปักษ์เอ๋ยปักษิน	นกขมิ้นเรื่อเรืองเหลืองอ่อน
ถึงเวลาหากินก็บินจร	ครั้นสายัณห์ผันร่อนมานอนรัง
ความเคยคุ้นสกุณาอุตสาหะ	ไม่เลยละพุ่มไม้ที่ใจหวัง
เพราะพากเพียรชอบที่มีกำลัง	เป็นที่ตั้งตนรอดตลอด เอย”

หลวงมลโยธานุโยค (นก) แต่ง

ร้องลำพัดชา

❀❀❀❀❀❀❀❀

จิงโจ้โล้สำเภา

บทเดิมว่า

"จิงโจ้เอย มาโล้สำเภา หมาไล่เห่า จิงโจ้ตกน้ำ หมาไล่ซ้ำ จิงโจ้ดำหนี ได้กล้วยสองหวี ทำขวัญจิงโจ้ โห่ฮิ้ว โห่ฮิ้ว" (จังหวัดพระนคร)

"จิงโจ้เอย มาโล้เปลือกไข่ สำเภามาใหม่ ขายถ้วยขายชาม อ้ายเจ๊กซุ่มซ่าม ถ้วยชามแตกหมด" (จังหวัดพระนคร)

"จิงโจ้เอย ไปโล้หางไก่ สำเภามาใหม่ ขายถ้วยขายชาม ลูกสาวงาม ๆ แลกถ้วยชามเน้อ" (จังหวัดจันทบุรี)

"จิงโจ้เอย มาโล้ขาไก่ สำเภามาใหม่ ขายถ้วยขายชาม ลูกสาวใครงาม แลกชามเถิดเน้อ ๆ" (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา)

"จิงโจ้เอย มาโล้สำเภา หมาไล่เห่า จิงโจ้โดดน้ำ หมาไล่ซ้ำ จิงโจ้โดดหนี ได้กล้วยสองหวี ทำขวัญจิงโจ้ โอ้ระเฮลูกนอนเปลก็แล้วไปเก็บผัก กระโดดข้ามคลอง กระดองขาหัก โอ้ระเหโอ้ระฮัก มันก็หักแล้วเอย" (จังหวัดสระบุรี)

"จิงเอ๋ยจิงโจ้ พอเดือนโผล่เจ้าก็ลงเล่นน้ำไหล อ้ายลูกคลื่นมันก็ซัด อ้ายลมมันก็พัดก็หนาวใจ มันแสนจะละเหี่ย เพราะไม่มีเมียสาว ๆ ไซร้ จิงโจ้จึงได้นั่งเหงาอยู่คนเดียว" (จังหวัดสระบุรี)

"จิงโจ้เอย มาโล้สำเภา อ้ายหมาไล่เห่า จิงโจ้ดำหนี ได้กล้วยสามหวีทำขวัญจิงโจ้เอย" (จังหวัดนครสวรรค์)

"จิงโจ้เอย มาโล้สำเภา หมาไล่เห่าจิงโจ้ตกน้ำ หมาไล่ซ้ำจิงโจ้ดำหนี ได้กล้วยสองหวีทำขวัญจิงโจ้ โห่ฮิ้ว" (จังหวัดพิษณุโลก)

ดอกสร้อย

"จิงเอ๋ยจิงโจ้	เล่นโล้ในลำสำเภาใหญ่
สุนัขเห็นตึงตังชังสุดใจ	วิ่งไล่ลงน้ำเพราะลำลน
การสนุกหลุกหลิกซุกซิกเล่น	เหนื่อยเปล่าเราเห็นไม่เป็นผล
ไหนจะล้มไหนจะลุกเพราะซุกซน	อย่าลุกลนเหมือนจิงโจ้โล้เรือ เอย"

นายทัด เปรียญ แต่ง

ร้องลำมอญรำดาบ

❀❀❀❀❀❀❀❀

ซักส้าวมะนาวโตงเตง

บทเดิมว่า

“ซักส้าวมะนาวโตงเตง ขุนนางมาเองว่าจะเล่นซักส้าว มือใครยาวสาวได้สาวเอา มือใครสั้นเอาเถาวัลย์ต่อเอา” (จังหวัดพระนคร)

“ซักเอ๋ยซักส้าว มะนาวโตงเตง ขุนนางมาเองก็จะมาเล่นซักส้าว มือใครยาวสาวได้ก็สาวเอา มือใครสั้นใช้เถาวัลย์ต่อเอา” (จังหวัดสระบุรี)

ดอกสร้อย

“ซักเอ๋ยซักส้าว	ผลมะนาวทิ้งไปให้เจ้าแย่ง
ผู้ดีไพร่ชุลมุนฝุ่นเป็นแปลง	ใครมีแรงรวบคว้าไม่รารอ
มะนาวนิดแย่งไปทำไมนี่	เพราะว่ามีเงินไว้ข้างในหนอ
ถึงน้อยมากอยากได้เต็มใจคอ	ไม่ต้องฉ้อฉนใครที่ไหน เอย”

นายแก้ว แต่ง

ร้องลำสารถีชักรถ

❀❀❀❀❀❀❀❀

ตุ๊ดตู่อยู่ในรูกระบอก

บทเดิมว่า

“ตุ๊ดตู่อยู่ในรูกระบอกไม้ เห็นคนเดินไปเรียกให้กินหมาก ตุ๊ดตู่เพื่อนยาก กินหมากปากแดง” (จังหวัดพระนคร)

“ตุ๊ดเอ๋ยตุ๊ดตู่ อยู่ในรูกระบอกไม้ เห็นสาวเดินไปเรียกให้กินหมาก ตุ๊ดตู่เพื่อนยากกินหมากด้วยกัน อ้ายหมากมันยันตุ๊ดตู่ก็อัปรีย์” (จังหวัดกำแพงเพชร)

“อ้ายตุ๊ดตู่เอย อยู่ในรูไม้ไผ่ เห็นคนเดินไป เรียกให้กินหมาก อ้ายปูนกัดปาก อ้ายตุ๊ดตู่เอย” (จังหวัดพระนคร)

“ตุ๊ดตู่เอย อยู่ในรูไม้กระบอก เห็นคนเดินมา ก็ร้องเรียกให้กินหมาก เพื่อนเอ๋ยเพื่อนยาก มากินหมากด้วยกัน ทำไมจึงอย่างนั้น อ้ายตุ๊ดตู่ เอย” (จังหวัดจันทบุรี)

“ตุ๊ดตู่เอย อยู่รูกระบอกไม้ เห็นคนเดินไป เรียกให้กินหมาก ตุ๊ดตู่เพื่อนยาก กินหมากด้วยกันก็มา” (จังหวัดนครสวรรค์)

"ตุ๊ดตู่เอย ในเรี่ยวในรูก็อยู่ได้ เห็นคนเดินไป ร้องเรียกให้กินหมาก ตุ๊ดตู่เพื่อนยาก กินหมากด้วยกัน หมากของเพื่อนมันก็ยัน สำคัญว่าเพื่อนแกล้ง กินเสียจนปากแดง ไม่แกล้งนะแม่นา" (จังหวัดปทุมธานี)

"ตุ๊ดตู่เอย อยู่ในรูกระบอกไม้ เห็นเจ๊กเดินมา เรียกเจ๊กกินหมาก ปูนกัดปากเจ๊กร้องโฮโฮ" (จังหวัดราชบุรี)

ดอกสร้อย

"ตุ๊ดเอ๋ยตุ๊ดตู่	ในเรี่ยวในรูช่างอยู่ได้
ขี้เกียจนักหนาระอาใจ	มาเรียกให้กินหมากไม่อยากคบ
ชาติขี้เกียจเบียดเบียนแต่เพื่อนบ้าน	การงานสักนิดก็คิดหลบ
ตื่นเช้าเราจักหมั่นประชันพลบ	ไม่ขอพบขี้เกียจเกลียดนัก เอย"

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ทรงนิพนธ์

ร้องลำวิลันดาโอย

❀❀❀❀❀❀❀❀

นกกิ้งโครงเข้าโพรงนกเอี้ยง

บทเดิมว่า

"นกกิ้งโครงเข้าโพรงนกเอี้ยง เจ้าของเขาว่า หันหน้ามาเถียง" (จังหวัดพระนคร)

"นกกิ้งโครง หลงเข้าโพรงนกเอี้ยง เจ้าของเขาว่า ผินหน้ามาเถียง" (จังหวัดพิษณุโลก)

ดอกสร้อย

"นกเอ๋ย นกกิ้งโครง	หลงเข้าโพรงนกเอี้ยงเถียงเจ้าของ
อ้อยอี๋เอียง อ้อยอี๋เอียงส่งเสียงร้อง	เจ้าของเขาว่าหน้าไม่อาย
แต่นกยังรู้ผิดรัง	นักปราชญ์รู้พลั้งไม่แม่นหมาย
แต่ผิด รับผิด พอผ่อนร้าย	ภายหลังจงระวังอย่าพลั้ง เอย"

พระยาพินิจสารา (ทิม) แต่ง

ร้องลำนกกระจอกทอง

❀❀❀❀❀❀❀❀

เรือเล่นสามเส้นสิบห้าวา

บทเดิมว่า

“เรือเล่นสามเส้นสิบห้าวา จอดไว้หน้าท่าคนลงเต็มลำ” (จังหวัดพระนคร)

“เรือเอ๋ยเรือเล่น ยาวสามเส้นสิบห้าวา จอดไว้ที่หน้าท่า คนเขาก็ลงเสียเต็มลำ พายแดงและพายดำ สุดแต่แสงแมลงทับ พายมาหยับ ๆ ว่าจะรับนางสิบสอง เรือก็ล่มจำคว่ำที่แม่น้ำกลอง เสียข้าวเสียของ น้องชายก็ไม่คิด เหลือแต่ผ้าเช็ดหน้า ของเจ้าพระยาตีนติด เหลือแต่ขันสัมฤทธิ์ ติดท้ายเรือมา” (จังหวัดพระนคร)

“เรือเอ่ยเรือเล่น สามเส้นสิบห้าวา จอดไว้ที่ตีนท่า สาวน้อยลงมาเต็มลำ พายดำพายแดงพายแสงแมลงทับ พายไปอยู่หยับ ๆ ไปรับเอานางสิบสอง เรือล่มจมคว่ำที่ปากน้ำระยอง เสียเงินเสียทอง โอ้ละเห่แม่นา” (จังหวัดจันทบุรี)

“เรือเอ๋ยเรือเล่น สามเส้นสิบห้าวา จอดไว้หน้าท่า คนก็ลงเต็มลำ พายแดงพายดำเป็นแสงแมลงทับ เต้นมาหยับ ๆ จะไปรับนางสิบสอง เรือล่มที่ท่าจีน ปีนขึ้นที่แม่กลอง เสียเงินเสียทอง พี่ชายก็ไม่คิด เหลือแต่ผ้าเช็ดหน้าของเจ้าพระยาตีนติด เหลือแต่ปลาสลิดติดท้ายเรือมา” (จังหวัดนครสวรรค์)

“เรือเอ๋ยเรือเล่น สามเส้นสิบห้าวา จอดอยู่หน้าท่า คนก็ลงเต็มลำ พายแดงพายดำเป็นแสงแมลงทับ เต้นมาหยับ ๆ จะไปรับนางสิบสอง เรือล่มจมคว่ำ ปากน้ำแม่กลอง ทั้งเงินทั้งทองไม่มีติด เหลือแต่ปลาสลิดติดท้ายเรือมา” (จังหวัดนครสวรรค์)

“เรือเอ๋ยเรือเล่น สามเส้นสิบห้าวา จอดอยู่หน้าท่า คนก็ลงเต็มลำ พายแดงพายดำข้ามไปรับนางสิบสอง เรือล่มจมคว่ำปากน้ำแม่กลอง เสียข้าวเสียของ เสียเงินเสียทองมิได้คิด เหลือแต่ผ้าเช็ดหน้าและปลาสลิดติดท้ายเรือมา” (จังหวัดนครสวรรค์)

“เรือเอ๋ยเรือเล่น สามเส้นสิบห้าวา จอดไว้หน้าท่า คนก็ลงเต็มลำ พายแดงพายดำ ไปรับนางสิบสอง เรือล่มกลางหนองเอย ข้าวของไม่มีติด มาเสียดายแต่ผ้าเช็ดหน้า ของเจ้าพระยาตีนติด” (จังหวัดเพชรบูรณ์)

“เรือเอ๋ยเรือเล่น สามเส้นสิบห้าวา จอดอยู่ที่หน้าท่า คนก็ลงเต็มลำ พายแดงพายดำเป็นแสงแมลงทับ แล่นมาหลัด ๆ จะมารับนางสิบสอง เรือก็ล่มจมคว่ำ อยู่ปากน้ำแม่กลอง เสียข้าวเสียของ เสียเงินเสียทองก็ไม่คิด เหลือแต่ผ้าเช็ดหน้าของเจ้าพระยาตีนติด เหลือแต่ขันสัมฤทธิ์ติดท้ายเรือมา” (จังหวัดสิงห์บุรี)

“เรือเอ๋ยเรือเล่น สามเส้นสิบห้าวา จอดไว้ที่หน้าท่า คนมาลงเต็มลำ หัวมันจอดอยู่ท่าหิน ท้ายมันยื่นไปท่าซุง จะแข่งกันเล่นก็ไม่ได้ เป็นกรรมเสียแล้วนะแม่นา” (จังหวัดสิงห์บุรี)

“เรือเอ๋ยเรือเล่น สามเส้นสิบเอ็ดวา จอดไว้ตีนท่า คนก็ลงเต็มลำ พายแดงพายดำ จ้ำไปถึงกลางวารี เรือก็ล่มลงคนก็ตายเป็นผงสิ้นชีวี” (จังหวัดสิงห์บุรี)

“เรือเอ๋ยเรือเล่น สามเส้นสิบห้าวา จอดไว้ตรงหน้าท่าเอย ฝีพายก็ลงเต็มลำ ครั้นเวลาได้ฤกษ์ยามงามขำเอย ต่างก็ถอยออกกลางวน ถูกกระแสไหลเชี่ยวเหลือทน เอยอ่อนแล้วถอยแรง นายท้ายเผยอพลิกแพลงเอย เรือก็ขวางลงกลางแปลง น้ำไหลเข้าได้หลายแห่งเอย ใครเขาแกล้งทำล่มเอย ฝูงคนจมน้ำว่ายมาเอยถึงต้นมะเดื่อดกงาม ต่างขึ้นต้นลนลานเอย พบงูเห่ากัดบรรลัย” (จังหวัดสิงห์บุรี)

“เรือเอ๋ยเรือเล่น สามเส้นสิบห้าวา ทอดไว้ที่หน้าท่า คงก็ลงไปเต็มลำ พายแดงพายดำ ปีกแสงแมลงทับ พายเรือมาหยับ ๆ จะมารับแม่นางสิบสอง ฝนฟ้าเจ้าข้าเอ๋ยเทลงมาให้เต็มลำ เรือล่มจมคว่ำ อยู่ปากน้ำเจ้าแม่กลอง เสียข้าวเสียของเงินทองพี่ไม่คิด เสียดายแต่ผ้าเช็ดหน้าของเจ้าพระยาตีนติด ยังเหลือแต่ขันสัมฤทธิ์ติดท้ายเรือมา” (จังหวัดหล่มศักดิ์)

“เรือเอ๋ยเรือเล่น ยาวเส้นสิบห้าวา จอดไว้ตีนท่า คนก็ลงเต็มลำ พายดำพายแดง ประดับด้วยปีกแมลงทับ พายเล่นเต้นหยับ ๆ มารับเอานวลน้องของแม่นาเอเฮ” (จังหวัดอุตรดิตถ์)

“เรือเอ๋ยเรือเล่น สามเส้นสิบห้าวา จอดไว้หน้าท่า สาวน้อยลงเต็มลำ น้ำเชี่ยวเรือก็คว่ำมาเป็นกรรมของแม่นา” (จังหวัดสระบุรี)

ดอกสร้อย

“เรือเอ๋ยเรือเล่น สามเส้นเศษวาไม่น่าล่ม
ฝีพายลงเต็มลำจ้ำตะบม ไปขวางน้ำคว่ำจมลงกลางวน
ทำขวาง ๆ รี ๆ ไม่ดีหนอ เที่ยวขัดคอขัดใจไม่เป็นผล
จะก่อเรื่องเคืองข้องหมองกมล เกิดร้อนรนร้าวฉานรำคาญ เอย”

นายทัด เปรียญ แต่ง

ร้องลำตวงพระธาตุ

❀❀❀❀❀❀❀❀

นกเอี้ยงเลี้ยงควายเฒ่า

บทเดิมว่า

“นกเอี้ยงเอ๋ย มาเลี้ยงควายเฒ่า ควายกินข้าว นกเอี้ยงหัวโต จับต้นโพร้องไห้หงิง ๆ จับต้นขิงเขายิงลงมา จับต้นข่าเขาด่าแม่ให้” (จังหวัดพระนคร)

“นกเอี้ยงเอ๋ย เลี้ยงควายเฒ่า ควายกินข้าว นกเอี้ยงหัวโต จับต้นโพร้องไห้หงิง ๆ จับต้นขิงเขายิงลงมา จับต้นข่าเขาด่าแม่ให้ จับต้นตะไคร้เขาไล่หัวมัน จับต้นจันทน์เขาฟันหัวเสีย ร้องไห้ไปหาเมียเขาเอาตีนถีบให้” (จังหวัดกระบินทร์)

“นกเอ๋ยนกเอี้ยง ตะวันเที่ยงแดดร้อน หยุดพักร่มกินนมก่อน หายร้อนอุแม่นา” (จังหวัดพระนคร)

“นกเอ๋ยนกเอี้ยง ปีกก็เกลี้ยงหางก็ยาว แต่งตัวตั้งแต่เช้า หางก็ยาวลากดิน” (จังหวัดจันทบุรี)

“นกเอี้ยงเอย นกเอี้ยงหางกลม บินร่อนมาตามลม แลตาเจ้ากลมนะแม่คุณ” (จังหวัดปทุมธานี)

“นกเอี้ยงเลี้ยงควายเฒ่า ควายกินข้าวนกเอี้ยงหัวโต ทำนาโพร้องไห้หงิง ๆ จับต้นขิงเขายิงลงมา จับต้นข่าเขาด่าอ้ายหัวโต” (จังหวัดพิษณุโลก)

“นกเอี้ยงเลี้ยงควายเฒ่า ควายกินข้าวนกเอี้ยงหัวโต ทำนาโพร้องไห้หงิง ๆ จับต้นขิงเขายิงลงมา จับต้นข่าเขาด่าแม่ให้ จับต้นตะไคร้เขาก็ใส่หม้อแกง” (จังหวัดพิษณุโลก)

“นกเอี้ยงเอย มาเลี้ยงควายตอน อ้ายควายเป็นหนอน ฯลฯ”
(จังหวัดพระนครศรีอยุธยา)

“นกเอ๋ยนกเอี้ยงเลี้ยงควายเฒ่า ควายกินข้าวร้องไห้หงิง ๆ ไปจับต้นขิงเขายิงลงมา ไปจับหญ้าคาเขาด่าแม่ให้ ไปจับต้นตะไคร้แม่ยายโกนจุก นกอีปุกมาสวดมนต์เย็น นกกิ้งเขนทำโน้นทำนี่ นกค้อนทองร้องปุเลง ๆ” (จังหวัดสิงห์บุรี)

“นกเอี้ยงเอย มาเลี้ยงควายเฒ่า ควายกินข้าวนกเอี้ยงหัวโต จับต้นโพเขาโห่ลงมา จับต้นข่าเขาด่าแม่ให้ เจ้าของเขาว่าผินหน้ามาเถียง อ้อยอี๋เอียง ๆ” (จังหวัดสิงห์บุรี)

“นกเอี้ยงเอย ไปเลี้ยงควายเฒ่า อ้ายเจ้าควายไปกินข้าว เจ้านกเอี้ยงก็หัวโต ไปจับต้นโพร้องไห้หงิง ๆ บินไปจับต้นขิงเจ้าของเขาก็ยิงลงมา ไปจับต้นข่าเขาก็ด่าแม่ให้” (จังหวัดสระบุรี)

“นกเอี้ยงเอย เลี้ยงควายเฒ่า ควายกินข้าว นกเอี้ยงหัวโต มาจับต้นโพโผมาต้นไทร เขาจับตัวได้ใส่กรงกระจ๋องหงอง ๆ” (จังหวัดอ่างทอง)

“นกเอี้ยงเอย เลี้ยงควายดอน ควายเป็นหนอน นกเอี้ยงตีกัน ยายจันไถนา ยายเอี้ยวส่งข้าว ยายเม้าเฝ้าเรือน ยายเหมือนตกกระได ยายไทยลอดล่อง ยายทองจมูกโหว่ ขายแตงโมแตงไทย เดินไปเดินมาเน่อ” (จังหวัดอ่างทอง)

“นกเอี้ยงเอย ปีกเจ้าเกลี้ยงหางกลม อาบน้ำแล้วหวีผม เอวกลมของแม่จะนอน” (จังหวัดอ่างทอง)

ดอกสร้อย

“นกเอ๋ยนกเอี้ยง บ่ายเบี่ยงฝากกายกับควายทุ่ง
จับหลังจิกกินริ้นยุง เฝ้าบำรุงรักษาอุตส่าห์ทำ
ตัวน้อยหมายพึ่งซึ่งผู้ใหญ่ จึงอาศัยควายเฒ่าทุกเช้าค่ำ
หนูน้อยร้อยชั่งจงฟังคำ ควรจำอย่างเยี่ยงนกเอี้ยง เอย”

นายแก้ว แต่ง

ร้องลำแขกไทร

❀❀❀❀❀❀❀❀

ไก่แจ้

บทเดิมว่า

“ไก่แจ้ ว่ายน้ำซ่อแซ่มาขอเมีย ขันหมากลอยเสีย ทำไมจะได้เมีย ละไก่แจ้” (จังหวัดพระนคร

“ไก่เอ๋ยไก่แจ้ วิ่งแร่เข้ารถ บุญแม่หาไม่ ใครจะเอาปีกปก วิ่งแร่เข้าหารถ ตามประสาไก่เอย” (โรงเรียนสายปัญญา ส่งมาให้)

“ไก่แจ้เอย จับเจ่าขันจ้อ ฟังสำเนียงเสียงเสนาะ เพราะอย่างกับสีซอ จับเจ่าขันจ้อ น่าหัวร่อจริงเอย” (จังหวัดพระนคร)

“ไก่แจ้ ว่ายน้ำต้อแต้ไปขอเมีย ขันหมากตกน้ำเสีย เอาอะไรมาขอเมียเล่าไก่แจ้ แวะไปบ้านน้อง เอาทองสักสองสามแคร่ เอาอะไรขอเมียเล่าไก่แจ้ แคร่เดียวไม่พอเอยกัน” (จังหวัดตรัง)

“ไก่เอยไก่แจ้ ว่ายน้ำซ่อแซ่ไปขอเมีย ขันหมากตกน้ำเสีย เอาอะไรขอเมียเล่าไก่แจ้ เชิญแวะเรือนน้อง จะให้เงินทองสองสามแคร่ เอาอะไรมาขอเมียเล่าไก่แจ้ บอกแขกผูกมือเอาเอย” (จังหวัดนครศรีธรรมราช)

“ไก่แจ้เอย พายเรือน้ำเชี่ยว ลูกเขยปากเบี้ยว หลวงยายคอพอก เมื่อลูกเขยไปไหว้หลวงยายแกฉีกตาหลอก หลวงยายคอพอก ไม่บอกสักคำเดียว เอย”
(จังหวัดนครศรีธรรมราช)

“ไก่แจ้เอย แลแลก็น่าชอบใจ ละม่อมละไม คิดไหนจะได้นางโฉมฉาย ช่างน่าดูช่างกรายช่างไว้วาง ทำท่าทำทางเหมือนนางหงส์ คิดไหนจะได้นางโฉมยง คิ้วโก่งหน้าวงเดือนเอย” (จังหวัดนครศรีธรรมราช)

“ไก่แจ้เอย ว่ายน้ำอ้อแอ้ไปขอเมีย ขันหมากลอยน้ำเสีย เอาอะไรไปขอเมียเล่าไก่แจ้ ขึ้นนั่งบนเรือนน้อง ขอเงินขอทองสองสามแคร่ เอาอะไรขอเมียเล่าไก่แจ้ บอกแม่ว่าลอยน้ำเสียเอย” (จังหวัดปัตตานี และยะลา)

“ไก่เหอไก่แจ้เอย ว่ายน้ำซ่อแซ่ไปขอเมีย ขันหมากลอยน้ำเสีย ไม่ได้ไปขอเมีย แล้วเจ้าไก่แจ้เอย” (จังหวัดปัตตานี และยะลา)

“ไก่แจ้เอย ว่ายน้ำต้อแต้มาขอเมีย ขันหมากลอยน้ำเสีย เอาอะไรขอเมียเล่าไก่แจ้เอย” (จังหวัดปัตตานี และยะลา)

“ไก่แจ้เอย ว่ายน้ำท้อแท้ไปขอเมีย ขันหมากลอยน้ำเสีย เอาไหร่ขอเมียละไก่แจ้ ขึ้นนั่งบนเรือนน้อง ขอเงินเขาสองสามแคร่ เอาไหร่ขอเมียละไก่แจ้ บอกแม่ว่าลอยน้ำเสีย” (จังหวัดพัทลุง)

“ไก่แจ้ไก่จ้อย ทำรังป่าอ้อย น้อย ๆ สมตัว ใครทายให้ต้อง ว่าน้องจะเอามาเป็นผัว น้อย ๆ สมตัว เป็นผัวทองร้อยชั่ง” (จังหวัดพัทลุง)

“ไก่เอยไก่ เลี้ยงลูกมาจนใหญ่ ไม่มีนมให้ลูกกิน ลูกร้องเจี๊ยบ ๆ แม่ก็เรียกไปคุ้ยดิน ทำมาหากินตามประสาไก่เอย” (จังหวัดพิษณุโลก)

“ไก่แจ้เอย วิ่งแร่เข้ารถ จะหาที่ไหนมากก ไม่เหมือนไก่แจ้ตัวนี้เอย” (จังหวัดอุตรดิตถ์)

ดอกสร้อย

“ไก่เอ๋ยไก่แจ้ ถึงยามขัน ๆ แซ่กระชั้นเสียง
โก่งคอเรื่อยร้องซ้องสำเนียง ฟังเสียงบรรเลงวังเวงดัง
ถ้าตัวเราเหล่านี้หมั่นนึก ถึงคุณครูผู้ฝึกสอนสั่ง
ไม่มากนักสักวันละสองครั้ง คงตั้งแต่สุขทุกวัน เอย”

หม่อมเจ้าประภากร ทรงแต่ง

ร้องลำนางนาค

❀❀❀❀❀❀❀❀

จ้ำจี้มะเขือเปราะ

บทเดิมว่า

“จ้ำจี้มะเขือเปราะ กะเทาะหน้าแว่น พายเรือออกแอ่น กะทั่งต้นกุ่ม สาว ๆ หนุ่ม ๆ ดีเนื้อดีใจ อาบน้ำท่าไหน อาบที่ท่าวัด ได้แป้งไหนผัด ได้กระจกไหนส่อง เยี่ยม ๆ มอง ๆ นกขุนทองร้องเน้อ” (จังหวัดพระนคร)

“จ้ำจี้มะเขือเปราะ กะเทาะหน้าแว่น พายเรือแอ่น ๆ กระทั่งต้นกุ่ม สาว ๆ หนุ่ม ๆ อาบน้ำท่าไหน อาบน้ำท่าวัด เอาแป้งที่ไหนผัด เอากระจกที่ไหนส่อง เยี่ยม ๆ มอง ๆ ขนมทองร้องเน้อ” (จังหวัดลพบุรี)

“จ้ำจี้เอย จ้ำจี้มะเขือเปราะ กะเทาะหน้าแว่น พายเรือออกแอ่น กระแทกต้นกุ่ม สาว ๆ หนุ่ม ๆ อาบน้ำท่าไหน อาบน้ำท่าวัด ได้แป้งที่ไหนผัด ได้กระจกที่ไหนส่อง เยี่ยม ๆ มอง ๆ ขนมทองร้องเน้อ” (จังหวัดกระบินทร์)

“จ้ำจี้มะเขือเปราะ ขอเชิญเจ้าเงาะ มานั่งหลังคา ลูกท้าวพระยา กินกบกินเขียด ตั๊กแตนเข้าหูม้า นกกระสาตั้งหม้อ นกกระพ้อก่อไฟ นกยูงนกยาง บินมาหากิน พระอินทร์ลงมา ยายชาเฝ้าเรือน ยายเหมือนตกกระได เจ๊กไชโห่ฮิ้ว” (จังหวัดจันทบุรี)

“จ้ำจี้เอย จ้ำจี้มะเขือเปราะ กะเทาะหน้าแว่น พายเรือออกแอ่น กระทั่งต้นกุ่ม สาว ๆ หนุ่ม ๆ ดีอกดีใจ อาบน้ำท่าไหน อาบน้ำท่าวัด เอาแป้งไหนผัด เอากระจกที่ไหนส่อง เยี่ยม ๆ มอง ๆ เห็นท้องโต ๆ โสนลอยเอย” (จังหวัดชลบุรี)

“จ้ำจี้มะเขือเปราะ กะเทาะหน้าแว่น พายเรือออกแอ่น อาบน้ำท่าไหน อาบน้ำท่าวัด เอาแป้งไหนผัด เอากระจกไหนส่อง เยี่ยม ๆ มอง ๆ ขนมทองเน้อ” (จังหวัดปทุมธานี)

ดอกสร้อย

“จ้ำเอ๋ยจ้ำจี้ เพ้อเจ้อเต็มทีไม่มีผล
ดอกเข็มดอกมะเขือเจือระคน สับสนเรื่องราวยาวสุดใจ
เขาจ้ำแจวจ้ำพายเที่ยวขายของ เร่ร้องตามลำน้ำไหล
ชอบรีบแจวรีบจ้ำหากำไร จ้ำทำไมจ้ำจี้ไม่ดี เอย”

นายทัด เปรียญ แต่ง
ร้องลำลิ้นลากระทุ่ม

❀❀❀❀❀❀❀❀

กาเอ๋ยกา

บทเดิมว่า

“กาเอ๋ยกา บินมาไว ๆ จับต้นโพ โผไปต้นไทร” (จังหวัดพระนคร)

“กาเอยกา บินมาไว ๆ มาจับต้นโพ โผไปต้นไทร ไก่แจ้เอย วิ่งแร่เข้ารัง บุญของแม่บ้าง ว่าจะได้ผัวหนุ่ม ดอกกระทุ่มอ่อนเอย” (จังหวัดนครสวรรค์)

ดอกสร้อย

“กาเอ๋ยกาดำ รู้จำรู้จักรักเพื่อน
ได้เหยื่อเผื่อแผ่ไม่แชเชือน รีบเตือนพวกพ้องร้องเรียกมา
มากลุ้มรุมล้อมพร้อมพรัก น่ารักน้ำใจกระไรหนา
การเผื่อแผ่แน่ะพ่อหนูจงดูกา มันโอบอารีรักดีนัก เอย”

นายแก้ว แต่ง

ร้องลำจีนขิมเล็ก

❀❀❀❀❀❀❀❀

แมงมุมขยุ้มหลังคา

บทเดิมว่า

“แมงมุมขยุ้มหลังคา ลูกเจ็บหนักหนา วางลูกเสียเถิด” (จังหวัดพระนคร)

“แมงมุมเอย ขยุ้มหลังคา อ้ายแมวกินปลา หมากัดกะโพ้งก้น” (จังหวัดกระบินทร์)

“แมงมุมเอย ขยุ้มหลังคา แมวกินปลา หมากัดกะพุ้งก้น” (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา)

“แมลงมุมเอย ขยุ้มหลังคา แมวกินปลา หมากินก้าง” (จังหวัดพิษณุโลก)

“แมงมุมเอย ขยุ้มหลังคา แมวกินปลา หมากัดกระโต้งหง” (จังหวัดพิษณุโลก)

ดอกสร้อย

“แมงเอ๋ยแมงมุม ขยุ้มหลังคาที่อาศัย สั่งสอนลูกรักให้ชักใย ลูกไถลไม่ทำต้องจำตี ได้ความเจ็บแค้นแสนสาหัส เพราะขืนขัดถ้อยคำแล้วซ้ำหนี เด็กเอ๋ยเจ้าอย่าเป็นดังเช่นนี้ สิ่งไม่ดีครูว่าอย่าทำ เอย”

หลวงประชุมบรรณสาร (พิณ) แต่ง

ร้องลำมอญร้องไห้

❁❁❁❁❁❁❁❁

กะเกยเลยละ

บทเดิมว่า

“กะเกยเลยละ กุ้งกะมุกไม้” (จังหวัดพระนคร)

“กะเกยเลยละ กุ้งกะมุกไม้ จู๋จี๋พี่น้อง กินข้าวกะเกลือ เหลือไว้นิดหน่อย กระตุ้ยแตงเมเลเปหัวหอม กระท่อมตีเพี้ยะ” (จังหวัดอ่างทอง)

ดอกสร้อย

“กะเอ๋ยกะเกย อย่าละเลยกุ้งไม้ไว้จนเหม็น
มากินข้าวเถิดนะเจ้าข้าวจะเย็น ไปมัวเล่นอยู่ทำไมใช่เวลา
ถ้าถึงยามกินนอนผ่อนผัดนัก ก็ขี้มักเจ็บไข้ไม่แกล้งว่า
จะท้องขึ้นท้องพองร้องระอา ต้องกินยาน้ำสมอขื่นคอ เอย”

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ทรงนิพนธ์

ร้องลำตะนาว

❁❁❁❁❁❁❁❁

มดแดง

บทเดิมว่า

“มดแดงเอย มาลอดใต้แข้ง มาลอดใต้ขา ไอ้มดไฉยา กะถ้ำไฉยา” (จังหวัดสิงห์บุรี)

ดอกสร้อย

“มดเอ๋ยมดแดง เล็ก ๆ เรี่ยวแรงแข็งขยัน
ใครกล้ำกรายทำร้ายถึงรังมัน ก็วิ่งพรูกรูกันมาทันที
สู้ได้หรือมิได้ใจสาหัส ปากกัดก้นต่อยไม่ถอยหนี
ถ้ารังเราใครกล้ามาราวี ต้องต่อตีทรหดเหมือนมด เอย”

นายทัด เปรียญ แต่ง

ร้องลำพัดชา

“มดเอ๋ยมดแดง เล็ก ๆ เรี่ยวแรงแข็งขยัน
ใครมาทำร้ายถึงรังมัน ก็วิ่งพรูกรูทะยานมาทันที
สู้ได้หรือมิได้น้ำใจอด ทรหดกัดติดไม่คิดหนี
เมืองเราใครแกล้งมาราวี จงต่อตีทรหดเหมือนมด เอย”

หนังสือเรียนเก่า

ร้องลำพัดชา

❀❀❀❀❀❀❀❀

ตุ๊กแกตัวพร้อย

บทเดิมว่า

“ตุ๊กแกตัวพร้อย งูเขียวตัวน้อย ห้อยหัวลงมา คอยจ้องมองท่า คว้าคอตุ๊กแก” (จังหวัดพระนคร)

“เจ้าตุ๊กแกเอย ตับแก่แล้วก็ร้อง งูเขียวคอยมอง ล้วงตับตุ๊กแก คนนอนไม่หลับ กินตับเถิดวา เอเฮ” (จังหวัดกำแพงเพชร)

“ตุ๊กแกเอ๋ยล่องแพลงมา ตกน้ำตกท่า สมน้ำหน้าอ้ายตุ๊กแกเอย” (จังหวัดพระนคร)

“ตุ๊กแกเอย มาแส่งูเขียว งูเขียวหางเรียว ล้วงตับตุ๊กแก” (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา)

“ตุ๊กเอ๋ยตุ๊กแก ตัวลายพร้อย ๆ งูเขียวตัวน้อย ห้อยหัวลงมา คนนอนไม่หลับ ตุ๊กแกกินตับเสียเถิดวา” (จังหวัดนครสวรรค์)

“ตุ๊กเอ๋ยตุ๊กแก ตัวมันลายพร้อย ๆ งูเขียวตัวน้อย ห้อยหัวลงมา เด็กไหนนอนไม่หลับ ตุ๊กแกกินตับเถิดหนา” (จังหวัดยะลา)

“ตุ๊กแกเอย ตัวลายพร้อย ๆ ตัวนิด ๆ น้อย ๆ ห้อยหัวลงมา ถ้าใครมันนอนไม่หลับ ลงมากินตับมันเสียเถิดวา” (จังหวัดสระบุรี)

“ตุ๊กแกเอยตัวลายพร้อย ๆ งูเขียวตัวน้อยเอย ห้อยหัวลงมา เด็กน้อยนอนไม่หลับเอย ตุ๊กแกกินตับเจ้าแม่นา” (จังหวัดอุตรดิตถ์)

ดอกสร้อย

“ตุ๊กเอ๋ยตุ๊กแก	ตับแก่แซ่ร้องกึกก้องบ้าน
เหมือนเตือนหูให้งูรู้อาการ	น่ารำคาญเสียแท้ ๆ แส่จริง ๆ
อันความลับเหมือนกับตับที่ลับแน่	อย่าตีแผ่ให้กระจายทั้งชายหญิง
ที่ควรปิด ๆ ไว้อย่าไหวติง	ควรจะนิ่ง ๆ ไว้ในใจ เอย”

นายทัด เปรียญ แต่ง

ร้องลำสะสม

กระต่ายติดแร้ว

บทเดิมว่า

“กระต่ายติดแร้ว ยายแก้วตีกลอง” (จังหวัดพระนคร)

ดอกสร้อย

“กระเอ๋ยกระต่าย มุ่งหมายเสาะหาแต่อาหาร
เผลอนิดติดแร้วดักดาน ลนลานเชือกรัดมัดต้นคอ
จะทำการสิ่งใดให้พินิจ อย่าคิดแต่ละโมบโลภลาภหนอ
เห็นแต่ได้ไขว่คว้าไม่รารอ จะยื่นคอเข้าแร้วยายแก้ว เอย”

พระราชวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุทัศนนิภาธร
ทรงนิพนธ์
ร้องลำตะลุ่มโปง

❀❀❀❀❀❀❀❀

โพงพางปลาเข้าลอด

บทเดิมว่า

“โพงพางเอ๋ย ปลาเข้าลอด ปลาตาบอด เข้าลอดโพงพาง” (จังหวัดพระนคร)

ดอกสร้อย

“โพงเอ๋ยโพงพาง ทอดขวางกลางลำน้ำไหล
มัจฉาตาบอดลอดเข้าไป ติดอยู่ข่ายขึงตรึงตรา
ตาบอดอยู่ประสาตัวตาบอด อย่าทำสอดตาเห็นเช่นว่า
ควรเสงี่ยมเจียมพักตร์รักกายา อวดฉลาดพลาดท่าพาจน เอย”

หลวงประสิทธิ์อักษรสาร (เทศ) แต่ง
ร้อลำลาวแคน

❀❀❀❀❀❀❀❀

เจ้าการะเกด

บทเดิมว่า

“เจ้าการะเกด เจ้าขี่ม้าเทศ เข้าไปท้ายวัง ชักกริชทองแดง ว่าจะแทงฝรั่ง เมียห้ามไม่ฟัง เจ้าการะเกดเอย” (จังหวัดพระนคร)

“กาเอยการะเกด ขี่ม้าเทศจะไปแทงฝรั่ง เมียห้ามไม่ฟัง เจ้าการะเกดเอย” (จังหวัดพิษณุโลก)

“เจ้าการะเกดเอย เจ้าใยยาเนตร์ จอดไว้เมืองแมน ไม้พายประดับหัวแหวน หยักเกี้ยวนุ่งลาย พายเรือกฐินเอย” (จังหวัดเพชรบูรณ์)

“เจ้าการะเกดเอย เจ้าขี่ม้าเทศ ว่าจะไปท้ายวัง ชักมีดดาบแดง ว่าจะแทงฝรั่ง เมียห้ามไม่ฟัง เจ้าการะเกดเอย” (จังหวัดสุโขทัย)

“เจ้าการะเกดเอย ขี่ม้าเทศไปท้ายวัง แม่ห้ามไม่ฟัง เหลือกำลังของแม่นี้แล้วนา เฮ้เฮเหเฮ่เฮ่เฮ” (จังหวัดสระบุรี)

“โอ้เจ้าการะเกด เจ้าขี่ม้าเทศจะไปท้ายวัง ชักกริชเอยว่าจะแทงฝรั่ง เมียห้ามไม่ฟัง เจ้าการะเกดเอย” (จังหวัดสระบุรี)

ดอกสร้อย

“เจ้าเอ๋ยเจ้าการะเกด	ขี่ม้าเทศถือกริชจิตเจ้ากล้า
เที่ยวระวังไพรีจะมีมา	การรักษาหน้าที่ดีสุดใจ
อันถิ่นฐานบ้านช่องต้องรักษา	หมั่นตรวจตราเย็นเช้าเอาใจใส่
อย่าเลินเล่อเผลอพลั้งระวังภัย	ถ้าหากใครมัวประมาทมักพลาด เอย”

นายทัด เปรียญ แต่ง

ร้องลำม้าย่อง

❁❁❁❁❁❁❁❁

โมเยไปทะเลเมาคลื่น

บทเดิมว่า

"โมเยไปทะเลเมาคลื่น หยุดพักเสียก่อน จอดนอนเสียตื่น ขี้เซาเมาคลื่น ตื่นแล้วจึงค่อยไป" (จังหวัดพระนคร)

ดอกสร้อย

"โมเอ๋ยโมเย ไปทะเลเมาคลื่นฝืนไม่ไหว
ให้อ่อนจิตอาเจียนวิงเวียนไป พักอาศัยจอดนอนก็ผ่อนคลาย
อันเมาเหล้าเมายามักพาผิด และพาติดตนอยู่ไม่รู้หาย
จะเลื่องลือชื่อชั่วจนตัวตาย อย่าเมามายป่นปี้ไม่ดี เอย"

นายแก้ว แต่ง

ร้องลำจีนดาวดวงเดียว

❀❀❀❀❀❀❀❀

เท้งเต้งเรือลอย

บทเดิมว่า

“เท้งเต้งเรือลอย มดตะนอยต่อยเรือเท้งเต้ง” (จังหวัดพระนคร)

“เอเอ๊เท้งเต้งเอ๊ยเท้งเต้งเรือลอย มดตะนอยต่อยคอเท้งเต้ง โอโอ้เด็กเอ๋ยพายนายเอ๋ยโยก ถึงสามโคกนายโยกไม่ไหว ถึงบางไทรตีหัวนายดังโปก เอเอ๊ไปถึงสาเกเล่นโอระเฮกันเฮ้ย เจ้าตุ๊ดตู่เอ๊ยอยู่ในรูกระบอกไม้ งูเขียวหางไหม้มากินไส้ตุ๊กแก สายสมรของแม่นี้เอยขวัญอ่อนแม่นี้อา เจ้าเอ๊ยพาโลให้หนาเอย นอนหลับตาจงดี เจ้าเป็นชายงามโสภีเอย แม่นี้จะหาเมียให้ ที่รุ่นสาวคราวใครเอยให้เจ้าอยู่จงดี โสภีของแม่นี้นา” (จังหวัดสระบุรี)

ดอกสร้อย

“เท้งเอ๋ยเท้งเต้ง	คว้างเคว้งอยู่ในลำแม่น้ำไหล
ไม่มีเจ้าของปกครองไป	ต้องลอยตามน้ำใสไปโคลงเคลง
เหมือนใครลอยโลเลไม่ยุดหลัก	คนขี้มักกลุ้มรุมกันคุมเหง
ต่อความดีป้องตนคนจึงเกรง	อย่าเท้งเต้งมดตะนอยจะต่อย เอย”

นายทัด เปรียญ แต่ง
ร้องลำล่องเรือ

❀❀❀❀❀❀❀❀

นกเขาขันแต่เช้าจนเที่ยง

บทเดิมว่า

"นกเอ๋ยนกเขา ขันแต่เช้าจนเที่ยง สุริย์ฉายบ่ายเบี่ยง เที่ยงแล้วไม่เห็นมา" (จังหวัดพระนคร)

"นกเขาเอย ขันแต่เช้าไปจนเย็น ขันเถิดให้ดัง ๆ แม่จะฟังแต่เสียงเล่น เสียงเจ้าเย็นนะพ่อคุณ (นะแม่คุณ)" (จังหวัดตาก)

"นกเขาเอย ขันแต่เช้าไปจนเย็น ขันให้ดี ๆ พี่จะฟังเสียงเล่น เสียงเจ้าเจ้าเย็นจับใจ ขันแล้วอย่าพึ่งไป สายใจของพี่อา" (จังหวัดสระบุรี)

"โอ้เจ้านกเขาเอย ขันแต่เช้าไปจนเที่ยง พระสุริยาบ่ายเบี่ยง จวนจะเที่ยงแล้วนอ นอนอู่อยู่เคหาจะอ้อนว่าไปเลยเอย" (จังหวัดสระบุรี)

"โอ้เจ้านกเขาเอย ขันแต่เช้าจนเย็น เจ้าขันไปเถิดเอยแม่จะฟังเสียงเล่นเอย เสียงเย็นแต่พ่อคนเดียว ฟังเข้าจับจิตสนิทเป็นอันเดียวเอยหวานจับดวงใจ เสียงเจ้าช่างหวาน ฟังสำราญชื่นใจเอย ไพเราะเสนาะดี ฟังเสียงขันแจ้วเจื้อยจี๋เอยใสดังแก้วเจียวพ่อคุณเอย" (จังหวัดสระบุรี)

"เจ้านกเขาเอย ขันแต่เช้าไปจนเที่ยง สุริยาบ่ายเบี่ยง เที่ยงแล้วนะพ่อคุณเอย" (จังหวัดอุตรดิตถ์)

ดอกสร้อย

"นกเอ๋ยนกเขา	ขันแต่เช้าหลายหนไปจนเที่ยง
สามเส้ากุกแกมแซมสำเนียง	เสนาะเสียงเพียงจะรีบงีบระงับ
อันมารดารักบุตรสุดถนอม	สู้ขับกล่อมไกวเปลเห่ให้หลับ
พระคุณท่านซาบซึมอย่าลืมลับ	หมั่นคำนับค่ำเช้านะเจ้า เอย"

พระยาพินิจสารา (ทิม) แต่ง

ร้องลำเทพชาตรี

❀❀❀❀❀❀❀❀

จันทร์เจ้าขอข้าวขอแกง

บทเดิมว่า

“จันทร์เจ้าเอย ขอข้าวขอแกง ขอแหวนทองแดง ผูกมือน้องข้า ขอช้างขอม้า ให้น้องข้าขี่ ขอเก้าอี้ให้น้องข้านั่ง จะขอยายชัง เลี้ยงน้องข้าเถิด จะขอยายเกิด เลี้ยงตัวข้าเอง” (จังหวัดพระนคร)

“จันทร์เจ้าเอย ขอข้าวขอแกง ขอแหวนทองแดง ผูกมือน้องข้า ขอช้างขอม้า ให้น้องข้าขี่ ขอเก้าอี้ให้น้องข้านั่ง ขอเตียงตั้งให้น้องข้านอน ขอละครให้น้องข้าดู ขอตุ๊ดตู่มาร้องตุ๊กแก” (จังหวัดพระนคร)

“จันทร์เจ้าเอย ขอข้าวขอแกง ขอแหวนทองแดง ผูกมือน้องข้า ขอช้างขอม้าให้น้องข้าขี่ ขอเก้าอี้ให้น้องข้านั่ง ขอยายชังเลี้ยงน้องข้าเถิด ขอตาเกิดตักน้ำใส่อ่าง จระเข้เล่นหาง นกกระยางบินปรื๋อ” (จังหวัดพิษณุโลก)

“จักเจ้าเอ๋ย ขอข้าวขอแกง ขอแหวนทองแดง ผูกมือน้องข้า ขอช้างขอม้าให้น้องข้าขี่ ขอเก้าอี้ ให้น้องข้านั่ง ขอยายชัง เล่นกะตุ๊กแก” (จังหวัดนครสวรรค์)

ดอกสร้อย

“จันทร์เอ๋ยจันทร์เจ้า	ใครขอข้าวขอแกงท้องแห้งหนอ
ร้อนจนเสียงแหบถึงแสบคอ	จันทร์จะรอให้เราก็เปล่าดาย
ยืมจมูกท่านหายใจเห็นไม่คล่อง	จงหาช่องเลี้ยงตนเร่งขวนขวาย
แม้นเป็นคนเกียจคร้านพานกรีดกราย	ไปมัวหมายจันทร์เจ้าอดข้าว เอย”

นายทัด เปรียญ แต่ง

ร้องลำพราหมณ์ดีดน้ำเต้า

❀❀❀❀❀❀❀❀

ช้างช้างตัดเต่าร้าง

บทเดิมว่า

"ช้างช้างตัดเต่าร้าง ช้างกินใบไผ่ วัวกินหญ้า ม้ากินสลัดได"

บางแห่งมีต่อไปอีกว่า "สังข์ศิลป์ชัย นกขมิ้นเหลืองอ่อน อ้ายโคกงางอน ลงมาและเหวย ลงมาแล้ววา มาจากป่ารอยตีนโต ๆ หักกิ่งโพโห่ฮิ้ว" (จังหวัดพระนคร)

"ช้างช้างตัดเต่าร้าง ช้างกินใบไผ่ หมูกินบอน พังพอนกินไก่ ลงไว ๆ เหวย ๆ นางช้าง" (จังหวัดยะลา)

ดอกสร้อย

"ช้างเอ๋ยช้างพลาย	ร่างกายกำยำล่ำสัน
กินไผ่ใบดกตกมัน	ดุดันโดยหมายว่ากายโต
มนุษย์น้อยนักหนายังสามารถ	เอาเชือกบาศคล้องติดด้วยฤทธิ์โง่
อย่าถือดีดังช้างทำวางโต	จะยืนโซติดปลอกไม่ออก เอย"

นายแก้ว แต่ง
ร้องลำชมดงนอกสามชั้น

❀❀❀❀❀❀❀❀

จุ๊บแจงแม่ยายร้องเรียก

บทเดิมว่า

"จุ๊บแจงเอ๋ยแม่ยายร้องเรียก ควักข้าวเปียกให้แม่ยายกิน ทอดกฐินปัดริ้นปัดยุง นกกระทุงตายห่าออกมาให้สิ้น เจ้ากฐินทองเอย" (จังหวัดพระนคร)

ดอกสร้อย

"จุ๊บเอ๋ยจุ๊บแจง เจ้ามีแรงควักข้าวเปียกป้อนยายหรือ
เห็นจะเป็นแต่เขาเล่าลือ จะยึดถือเอาเป็นจริงยังกริ่งใจ
ความเลื่องลือต่อ ๆ ก่อให้วุ่น อย่าเพ่อฉุนเชื่อนักมักเหลวไหล
ควรฟังหูไว้หูดู ๆ ไป พกหินไว้มีคุณกว่านุ่น เอย"

หลวงประสิทธิ์อักษรสาร (เทศ) แต่ง
ร้องลำล่องเรือพระนคร

❀❀❀❀❀❀❀❀

ดุเหว่าไข่ให้แม่กาฟัก

บทเดิมว่า

"ดุเหว่าเอ๋ย ไข่ให้แม่กาฟัก แม่กาหลงรัก คิดว่าลูกในอุทร คาบข้าวมาเผื่อ คาบเหยื่อมาป้อน ปีกเจ้ายังอ่อน เพิ่งหัดร่อนสอนบิน พาลูกไปกิน ริมฝั่งคงคา ตีนเหยียบสาหร่าย ปากส่ายหาปลา กินกุ้งกินกั้ง กินกะพังแมงดา กินแล้วโผมา จับพฤกษาโพทอง" (จังหวัดพระนคร)

ดอกสร้อย

"ดุเอ๋ยดุเหว่า ฝีปากเจ้าเหลือเอกวิเวกหวาน
ผู้ใดฟังวังเวงบรรเลงลาญ น่าสงสารน้ำเสียงเจ้าเกลี้ยงกลม
เป็นมนุษย์สุดดีที่ฝีปาก ถึงจนยากพูดจริงทุกสิ่งสม
ไม่หลอนหลอกปลอกปลั้นด้วยลิ้นลม คนคงชมว่าเพราะเสนาะ เอย"

นายแก้ว แต่ง
ร้องลำเขมรใหญ่

❀❀❀❀❀❀❀❀

นกกระจาบหัวเหลือง

บทเดิมว่า

“นกกระจาบหัวเหลือง คาบข้าวนาเมืองเสียย่อยยับ นาเมืองคนจนไม่มีคนจะช่วยขับ ยับแล้วเจ้านกกระจาบเอย” (จังหวัดพระนคร)

“นกกระจาบหัวเหลือง คาบข้าวนาเมืองย่อยยับ ชาวเมืองคนจน ไม่มีคนจะขับ ย่อยยับ นะพ่อคุณ เอย” (จังหวัดกำแพงเพชร)

“เจ้านกกระจาบหัวเหลือง คาบข้าวนาเมืองมาย่อยยับ ชาวเมืองคนจน ไม่มีคนจะขับ ย่อยยับแล้วแม่คุณเอย” (จังหวัดพระนคร)

“นกกระจาบหัวเหลือง คาบข้าวยายเมือง จนย่อยจนยับ ยายเมืองคนจนไม่มีคนจะขับ ย่อยยับอุแม่นา” (จังหวัดจันทบุรี)

“นกกระจาบหัวเหลืองเอย กินข้าวนางเมืองย่อยยับ นางเมืองคนจนไม่มีคนจะขับ ช่าง ย่อยยับคนเดียวเอย” (จังหวัดตาก)

“เจ้านกกระจาบหัวเหลือง กินข้าวนาเมืองย่อยยับ กินข้าวคนจนที่ไม่มีคนคอยขับ ข้าว ก็ยับนะเจ้านกกระจาบเอย” (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา)

“นกกระจาบเอย คาบรวงข้าวร่อน กินแล้วเร่นอน นกพิราบบินบน บินมายาย ๆ เกาะ ต้นสานน นกเปล้าตัวผู้ หาคู่ไซ้ขน จับพฤกษายล ผู้เมียคลอเคลียฉันเอย” (จังหวัดปัตตานี และยะลา)

“นกกระจาบหัวเหลือง คาบข้าวนาเมืองจนย่อยยับ มีคนเขาไล่ขับ กระจาบใจหยาบช้า เอย” (จังหวัดราชบุรี)

“พ่อนกกระจาบหัวเหลือง กินข้าวนาเมืองเสียย่อยยับ แม่นี้คนจนไม่มีคนจะขับ ย่อย ยับแม่คนเดียวเอย” (จังหวัดหล่มศักดิ์)

“เจ้านกกระจาบหัวเหลือง คาบข้าวไปเมืองสองรวง จะเอาไปทำนาหลวง พุ่มพวงของ แม่นา” (จังหวัดสระบุรี)

ดอกสร้อย

“นกเอ๋ยนกกระจาบ | เห็นใบพงลงคาบค่อยเพียรขน
มาสอดสอยด้วยจะงอยปากของตน | ราวกับคนช่างพินิจคิดทำรัง
ช่างละเอียดเสียดสลับออกซับซ้อน | อยู่พักร้อนนอนร่มได้สมหวัง
แม้นทำการหมั่นพินิจคิดระวัง | ให้ได้ดังนกกระจาบไม่หยาบเอย”

นายทัด เปรียญ แต่ง
ร้องลำตะลุ่มโปง

❀❀❀❀❀❀❀❀

หนูหนูมาแต่รู

บทเดิมว่า

“หนูหนูมาแต่รู จะต้องติดกับ ถูกไม้ค้อนทับ กับแจ้กับแจ้ หนูท้อแท้ ท้อแท้รังไก่” (จังหวัดพระนคร)

ดอกสร้อย

“หนูเอ๋ยหนูหริ่ง | ไววิ่งซ่อนซุกกุกกัก
ค้อนทับกับแจ้แย่ตารัก | เพราะชั่วนักไม่น่าจะปรานี
จะกินได้มิได้ก็ไม่ว่า | ชั้นผ่อนผ้ากัดค้นจนป่นปี้
ทำสิ่งใดใช่ประโยชน์แม้นโทษมี | เป็นไม่ดีอย่าทำจงจำ เอย”

นายแก้ว แต่ง
ร้องลำจีนขวัญอ่อน

❀❀❀❀❀❀❀❀

โอ้ละเห่โอ้ละหึก

บทเดิมว่า

"โอ้ละเห่โอละหึก ลุกขึ้นแต่ดึก ทำขนมแชงม้า ผัวตีเมียด่า ขนมแชงม้าก็คาหม้อแกง" (จังหวัดพระนคร)

"โอละเฮโอละหึก ลวงให้พี่สึกหนีพี่ไปมีผัว ดอกสลิดของแม่เจ้า คลึงเคล้ากับนมวัว หนีพี่ไปมีผัว ชั่วแล้วนะแม่คุณเอย" (จังหวัดกำแพงเพชร)

"โอละเฮโอละหึก ลุกขึ้นแต่ดึก ว่าจะไปแทงแรด หกล้มนอนคว่ำ ปากก็ตำเอาอิฐแตก" (จังหวัดกำแพงเพชร)

"โอ้ละเห่โอละหึก ลุกขึ้นแต่ดึก ทำขนมซ่อนลูก ผัวฉวยสากวิ่งหยก ๆ นางเมียกลิ้งครก ไปข้างฟูก ทำขนมซ่อนลูก อยู่บนฟูกอุแม่นา" (จังหวัดกระบินทร์)

"โอละเห่โอละฮึก ลุกขึ้นแต่ดึก ทำขนมแฉ่งม้า ผัวตีเมียด่า ขนมแฉ่งม้าก็คาหม้อแกง หายขึ้งหายโกรธ ขนมแฉ่งม้าก็หมดหม้อแกง ทำตาแดง ๆ ฝนก็เทลงมาเอย" (จังหวัดพระนคร)

"โอละเห่โอละฮอก มีลูกคนเดียว ปากเบี้ยวหัวถลอก มีลูกคนเดียวปากเบี้ยวหน้างอก อ้ายลูกหัวถลอก มันไม่หยอกเจียวนา" (จังหวัดจันทบุรี)

"โอละเห่โอละหึก ลุกขึ้นแต่ดึกจะทำขนมตะไล นางเมียยงโย่ขึ้นโม่แป้ง เจ้าผัวก็แสร้งไปก่อไฟ จะนึ่งขนมตะไลหากำไรแม่นา" (จังหวัดจันทบุรี)

"โอละเฮ่โอละหึก แม่นึกรักหนา เขาใช้ไปซื้อปูเค็ม น้ำมันเต็มขึ้นมา ท่วมถึงหลังคา ข้าวปลาจะจมตาย เด็ก ๆ ทั้งหลายอย่าวุ่นวาย จงนอนเสียเถิดเอย" (จังหวัดนครนายก)

"โอละเฮโอละฮึก ข้าหลวงให้ไปศึก นางสร้อยสลิดติดก้าน ลูกมะดันติดขั้ว สาวพรหมจารีหนีพี่ไปมีผัว ชั่วเสียแล้วนะแม่คนเดียวเอย" (จังหวัดนครสวรรค์)

"โอละเห่โอละหึก ลุกขึ้นแต่ดึก ทำขนมหม้อแกง ผัวก็ตีเมียก็ด่า ขนมก็คาหม้อแกง พอผัวจะหายโกรธ ขนมก็หมดหม้อแกง" (จังหวัดนครสวรรค์)

"โอละเฮโอละหึก ปลุกเมียลุกขึ้นแต่ดึก ทำขนมแทงมา ผัวก็ตีเมียก็ด่า ขนมแทงมาก็คาหม้อแกง" (จังหวัดนครสวรรค์)

“โอละเห่โอละหึก ลวงให้พี่สึก หนีพี่ไปมีผัว ดอกสลิดติดก้าน ดอกมะดันติดขั้ว หนีพี่ไปมีผัว ชั่วเสียแล้วนะนางเอย” (จังหวัดปทุมธานี)

“โอละเฮโอละหึก ลุกขึ้นแต่ดึก ทำขนมแฉ่งม้า ผัวตีเมียด่า ขนมแฉ่งม้าก็คาหม้อแกงตะหวัดตะแวง ช้อนหอยทัพพี เก็บไว้ให้ดี แม่จะมีผัวใหม่ ลูกรักทรามไว อย่าเสียใจเลยแม่นา” (จังหวัดพิจิตร)

“โอละเห่โอละหึกเอย ตื่นขึ้นแต่ดึกลักข้าวเม่าเมียกิน เมียจับตัวไว้ เอาหัวไถลลงดิน หัวล้านลักกิน ตกตะพานลอยไป” (จังหวัดเพชรบูรณ์)

“โอละเฮโอละหึก ลุกขึ้นแต่ดึก เอาลูกใส่เปล ก็ไปเก็บผัก กระโดดท้องร่อง เหยียบกระดองเต่าหับ” (จังหวัดราชบุรี)

“โอละเฮโอละหึก พระจะสึกไปมีเมีย เจ็บใจอ้ายกระรอก มันมากัดหอกของพ่อเสีย กูแสนเจ็บใจเป็นนักหนา อยากจะใคร่กินยาตาย กินข้าวเหนียวนึ่ง กับน้ำผึ้งน้ำตาลทราย” (จังหวัดราชบุรี)

“โอละเฮโอละฮึก ตื่นขึ้นแต่ดึกทำขนมหม้อแกง เกิดทะเลาะยื้อแย่งเอย ขนมหม้อแกงคาหม้อเอย รักเอ๋ยแม่รักเจ้าเอย รักยิ่งเท่าภูเขาหลวง ยามเจ้าร้องไห้ ใจของแม่นี้เจียนจะร่วง เป็นห่วงแต่เจ้าคนเดียว ทรามเปรียวของแม่นี้นา แม่รักเจ้าแสนเท่านักหนาเอย ยามโศกาอุ้มให้เจ้ากินนม ตัวแม่เป็นทุกข์ถึงเจ้าเฝ้าระทมเอย รักแต่เจ้าผู้เดียวทรามเปรียวของแม่นี้อา” (จังหวัดสระบุรี)

“โอละเห่โอละหึก ลุกขึ้นแต่ดึกทำขนมบัวลอย ผัวก็ตีเมียก็ต่อย ขนมบัวลอยก็คาหม้อแกง” (จังหวัดอุไทยธานี)

ดอกสร้อย

“โอเอ๋ยโอละเห่ คิดถ่ายเทตื่นนอนแต่ก่อนไก่
ทำขนมแซงม้าหากำไร เกิดขัดใจกันในครัวทั้งผัวเมีย
ผัวตีเมียด่าท้าขรม ลืมขนมทิ้งไว้ไม่คนเขี่ย
ก้นหม้อเกรียมไหม้ไฟลวกเสีย ขนมเสียเพราะวิวาทขาดทุนเอย”

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ทรงนิพนธ์

❀❀❀❀❀❀❀❀

ลิงลมมาอมข้าวพอง

บทเดิมว่า

“ลิงลมเอย มาอมข้าวพอง เด็กน้อยทั้งสอง มาทัดดอกจิก พระยานกพริก พระยานกเขา ได้เบี้ยขวัญข้าว ของเจ้าลิงลม” (จังหวัดพระนคร)

“ลิงลมเอย มาอมข้าวพอง เด็กน้อยทั้งสอง มาทัดดอกจิก เจ้าพระยานกพริก เจ้าพระยานกเขา อ้ายเบี้ยอมข้าว มะพร้าวลูกกลม ขนมแมงพู่ อ้ายแก้วหน้าหนู เล่นชู้ชาววัง หลังจะลายนะเวย” (จังหวัดกระบินทร์)

“ลิงลมเอย มาอมข้าวพอง เด็กน้อยทั้งผอง มาทัดดอกจิก เจ้าพระยานกพริก เจ้าพระยานกเขา อมเบี้ยอมข้าว ให้เจ้าลิงลม มะพร้าวตกจม ขนมชมพู่ อ้ายแก้วหน้าหนู เล่นชู้ชาววัง ปะติต้อยปะติตัง เชิดหนังคาวี ศาลาโรงผี เล้ ๆ กระทุ่มป่อง” (จังหวัดพระนคร)

“ลิงลมเอย มาอมข้าวพอง เด็กน้อยทั้งสอง พระยานกพริก พระยานกเขา อมเบี้ยอมข้าว พระเจ้าลิงลม ขนมชมพู่ อ้ายแก้วหน้าหนู จับชู้ชาววัง กระต่ายเชิดหนัง ศาลาฤษี ตะลุ่มตุ้มปอง ๆๆ” (จังหวัดชลบุรี)

“ลิงลมเอย มาอมข้าวพอง เด็กน้อยทั้งสอง ประทัดดอกจิก พระยานกพริก พระยานกเขา ทั้งเบี้ยทั้งข้าว ทั้งเจ้าลิงลม มะพร้าวลูกอม ขนมชมพู่ นางแก้วหน้าหนู ชอบอยู่ในวัง ติดต้อยติดตัง เชือกหนังคาวี ศาลาโรงผี เล่เล้กะทุ่มป่อง” (จังหวัดชลบุรี)

“ลิงลมเอย มาอมข้าวพอง เด็กน้อยทั้งสอง มาทัดดอกจิก เจ้าพระยานกพริก อมเบี้ยอมข้าว มาเข้าลิงลม มะพร้าวตกตม ขนมชมพู่ อ้ายแก้วหน้าหนู เล่นชู้ชาววัง ไต่ลวดไต่หนัง เอ้เฮ้กระทุ่มป่อง” (จังหวัดตาก)

“ลิงลมเอย มาอมข้าวพอง เด็กน้อยทั้งสอง มาทัดดอกจิก เจ้าพระยานกพริก เจ้าพระยานกเขา ทวงเบี้ยทวงข้าว ให้เจ้าลิงลม ทวงมะพร้าวลูกกลม ขนมต้มถ้วยฟู ลิงลมหน้าหนู เล่นชู้เสียละมัง ติดต้อยเชือกหนัง ติดตังหลวงชี ศาลาโรงผี เอ้เฮ้กะตุ้มป๋อง” (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา)

“ลิงลมเอย มาอมข้าวพอง เด็กน้อยทั้งสอง ปลาทัดดอกจิก เจ้าพระยานกพริก เจ้าพระยานกเขา เบี้ยตัวเก่า มะพร้าวลูกกลม ขนมชมพู่ อ้ายแก้วหน้าหนู เล่นชู้ท้ายวัง กระต่ายเชิดหนัง สีดาเทวี ศาลาโรงผี เฮ้เฮ้วกระทุ่มโพรง” (จังหวัดนครสวรรค์)

“ลิงลมเอย มาอมข้าวพอง เด็กน้อยทั้งสอง มาทัดดอกจิก เจ้าพระยานกพริก เจ้าพระยานกเขา ทวงเบี้ยทวงข้าว ให้เจ้าลิงลม มะพร้าวลูกกลม ขนมชมพู่ อีแก้วน่าดู เล่นชู้สาระวัน ตะริดติดตัง นางเชือกนางเทวี กระต่ายฤษี เน้อ ๆ กะตุ้มป่อง” (จังหวัดปทุมธานี)

“ลิงลมเอยมาอมข้าวพอง เด็กน้อยทั้งสองมาทัดดอกจิก เล่นหัวเล่นหาง เกาข้างหยุกหยิก” (จังหวัดพิษณุโลก)

“ลิงลมเอย มาอมข้าวพอง เด็กน้อยทั้งสอง ประทัดดอกจิก เจ้าพระยานกพริก เจ้าพระยานกเขา ตวงเบี้ยตวงข้าว ขอให้เจ้าลิงลม มะพร้าวลูกกลม หนมต้มชมพู่ อ้ายแก้วหน้าหนู เล่นชู้ชาววัง ปะติปะตังเทวี ศาลาโรงผี เอ้เฮ้กะทุ่มป่อง อย่ากองเมียรัก ซี่โครงจะหัก ตักน้ำกินเอง หุงข้าวกินเอง กระเดียดท้ายเพลง อีแม่สาวน้อยเอย” (จังหวัดสิงห์บุรี)

ดอกสร้อย

“ลิงเอ๋ยลิงลม	ไฉนอมข้าวพองตรองไม่เห็น
ลิงก็มีฟันเขี้ยวเคี้ยวก็เป็น	มาอมนิ่ง ๆ เล่นไม่เห็นควร
แม้ทำการสิ่งใดไม่ตลอด	มาท้อทอดกลางคันคิดหันหวน
ทำโอ้ ๆ เอ้ ๆ ลงเรรวน	คนจะสรวลบัดสีไม่ดีเอย”

นายทัด เปรียญ แต่ง

ร้องลำสมิงทองมอญ

❀❀❀❀❀❀❀❀

อิ่มก่อนดูโขนดูหนัง

บทเดิมว่า

“อิ่มก่อนดูโขนดูหนัง อิ่มทีหลังล้างถ้วยล้างชาม” (จังหวัดพระนคร)

ดอกสร้อย

“อิ่มเอ๋ยอิ่มก่อน รีบจะไปดูละครโขนหนัง
ทิ้งสำรับคับค้อนไว้รุงรัง เหมาคนอิ่มทีหลังให้ล้างชาม
การเฝ้าเอาเปรียบกันอย่างนี้ มิดีหนอเจ้าฟังเราห้าม
คบเพื่อนฝูงจงอุตส่าห์พยายาม รักษาความสามัคคีจงดี เอย”

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ทรงนิพนธ์

ร้องลำสระบุหร่งนอก

❀❀❀❀❀❀❀❀

ซุ่มซุ่มมรดี

บทเดิมว่า

“ซุ่ม ๆ มรดี ระวังให้ดีจะต้องปาเต๊ะ” (จังหวัดพระนคร)

ดอกสร้อย

“ซุ่มเอ๋ยซุ่มมรดี จะเสียทีก็เพราะเพลินจนเลินเล่อ
ระวังตนอย่าเป็นคนใจเผอเรอ ระวังพูดอย่าให้เพ้อถึงความใน
แม้นใครไม่ระวังตั้งเป็นหลัก เดินก็มักพลาดพื้นลื่นไถล
พูดก็มักพร่ำเผลอเพ้อเจ้อไป ระวังไว้เป็นทุนแม่คุณ เอย”

นายทัด เปรียญ แต่ง

ร้องลำช้างประสานงา

❀❀❀❀❀❀❀❀

เด็กเอ๋ยพายนายเอ๋ยโยก

บทเดิมว่า

“เด็กเอ๋ยพายนายเอ๋ยโยก นายหัวกะโหลกโยกไปโยกมา” (จังหวัดพระนคร)

ดอกสร้อย

“เด็กเอ๋ยเด็กน้อยใหญ่ จงตั้งใจพากเพียรเรียนร่ำ
อันความรู้ความดีที่จดจำ จะเฟื่องฟูชูนำให้ได้ดี
แต่ตั้งใจแจวพายให้นายนั่ง นายก็ยังรักใคร่ให้สุขี
ถ้าตั้งใจใฝ่หาวิชาทวี คงจะมีลาภยศปรากฏ เอย”

เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี แต่ง

ร้องลำลิกิน

❁❁❁❁❁❁❁❁